

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ З «ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ»
для вступу на 1-й курс другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» на основі освітнього ступеня бакалавра у 2022 році

Навчальна дисципліна «Економіка та економічна політика» є теоретико-прикладною дисципліною в системі підготовки магістрів з економіки, спрямована на підготовку високоосвічених, інтелектуально розвинених фахівців, які зможуть бути ініціаторами соціально-політичних змін в Україні та світової спільноти.

Мета дисципліни – формування світогляду сучасної людини, яка спрямовує свою діяльність на підтримку та захист цивілізаційних цінностей в економічному житті, а саме економічної свободи, принципів верховенства права в економіці, безумовного права приватної власності, доцільності державного втручання в економіку.

Відповідно до мети дисципліна спрямована на виконання наступних завдань:

- оволодіння прийомами економічного аналізу об’єктивних процесів суспільного життя, що дозволяє розуміти перспективи свого власного життя та майбутньої професійної діяльності;
- формування знань про закономірності національної економіки та світового господарства, що дозволяє розуміти способи впливу держави на забезпечення ефективності та соціальної справедливості в суспільстві;
- ознайомлення з основними глобалізаційними тенденціям сучасного світу, що дозволяє оцінювати перспективи інтеграції України у світову спільноту;
- розуміння економічних та неекономічних факторів формування стимулів, мотивів підприємницької діяльності з метою забезпечення її ефективності;
- пізнання економічної ролі держави та сукупності її дієвих інститутів впливу на суспільство;
- орієнтування в основних напрямках соціально-економічної політики держави та обґрунтування пропозицій, конкретних рекомендацій щодо її удосконалення.

Завдання на фаховому іспиті «Економіка та економічна політика» спрямовуються на перевірку:

- *знань* основних понять та законів економіки, способів впливу держави на економічний розвиток, принципів підприємницької діяльності, особливостей діяльності фірм, загальних проблем економічної політики інноваційного типу;
- *розуміння* об’єктивного характеру розвитку економіки, необхідності формування інституціонального середовища економічної поведінки суб’єктів, доцільності використання різних форм власності, обмеженості втручання держави в економіку, принципів підтримки державою конкурентоздатності національної економіки;
- *умінь* аргументовано доводити свою думку, правильно виокремлювати інтереси різних суб’єктів економіки, провести фінансовий аналіз діяльності

підприємства, оцінити ефективність економічної політики держави, толерантно проводити наукові дискусії, самостійно аналізувати нові економічні явища.

1. Загальні основи економіки

Економіка як сфера життєдіяльності людей. Структура та рівні економіки.

Економіка як наука, її предмет, функції та методологія. Економічні потреби, економічні блага і ресурси. Економічні принципи та категорії. Економічні закони, їх відмінність від юридичних законів.

Система економічних знань. Взаємозв'язок економіки та права.

Суб'єкти економічної влади, способи їх впливу на економіку.

2. Суспільне виробництво, його фактори, мета та результати

Основні фактори суспільного виробництва, його мета та результати.

Ефективність виробництва. Виробничі можливості. Альтернативні витрати. Виробнича функція.

Етапи технологічного розвитку економіки. Сучасна трансформація економічного розвитку. Інтернет-економіка, цифрова економіка.

3. Власність та її форми

Поняття власності, її економічний та юридичний зміст.

Форми власності та їх трансформація в сучасних умовах. Інтелектуальна власність. Трансакції і трансакційні витрати.

Роздержавлення та приватизація, зміст та форми. Причини, мета і зміст приватизації в Україні, її соціально-економічні наслідки.

4. Економічний розвиток суспільства

Поняття економічних систем та їх еволюція.

Типи, види та моделі економічних систем.

Особливості функціонування доіндустріального, індустріального та постіндустріального суспільства.

5. Основи функціонування ринкової економіки

Товарне виробництво. Поняття товару, грошей, вартості, капіталу, прибутку.

Сутність, суб'єкти та функції ринку. Структура та інфраструктура ринку.

Основи ринкової економіки: конкуренція, економічна свобода, верховенство права.

Закони функціонування ринкової економіки: закон попиту та закон пропозиції. Ринкова рівновага.

6. Основні суб'єкти ринкової економіки

Підприємець, його місія в ринковій економіці. Організаційні форми підприємницької діяльності.

Домогосподарство (споживач), його зміст та функції в ринковій економіці.

Фірма (виробник), її функції та види. Зовнішнє та внутрішнє середовище фірми.

7. Організація діяльності підприємства (фірми)

Ресурси і капітал фірми. Фінансування підприємства. Джерела фінансових

ресурсів. Оцінка фінансових результатів.

Витрати та доходи фірми. Собівартість продукції. Прибуток. Ціноутворення на продукцію фірми, її цінова стратегія та цінова політика.

Маркетингова діяльність фірми: мета та напрями.

Управління підприємством: напрями діяльності, функції, моделі.

Взаємодія підприємців з банківськими установами. Види кредитів.

8. Особливості функціонування ресурсних ринків

Ринок праці, його економічний та юридичний зміст. Попит на працю та пропозиція праці. Заробітна плата.

Ринок капіталу. Інвестиційна діяльність та її складові. Процент.

Ринок землі. Земельні, рентні та аграрні відносини. Рента та її види.

9. Основні проблеми макроекономічного розвитку

Предмет, основні проблеми й цілі макроекономіки. Основні показники макроекономічного розвитку. Значення ВВП для оцінки стану національної економіки.

Економічні цикли: поняття, структура, види.

Безробіття, його причини, види та соціально-економічні наслідки.

Інфляція, її причини, види та наслідки.

10. Основні засади економічної політики

Держава, її функції та обмеження. Суб'єкти влади: ресурси, мотивація, діяльність.

Поняття державного регулювання економікою. Форми, методи та інструменти державного регулювання економікою.

Поняття економічної політики, її сутність, зміст, суб'єкти. Цілі, напрями та способи економічної політики. Результати та ефективність економічної політики.

Інструменти економічної політики.

11. Соціальна справедливість

Соціальна держава та соціальна політика.

Розуміння принципів соціальної справедливості.

Політика перерозподілу доходів та її ефективність. Регулювання зайнятості.

Соціальне страхування. Пенсійне забезпечення.

Субсидії та стимули.

Розвиток соціально-культурної сфери.

12. Макроекономічне програмування

Сутність види та цілі макроекономічного програмування.

Прогнози, програми, плани, сценарії розвитку.

Елементи макроекономічних програм: цілі, визначення стратегії, часові рамки, інструменти, етапи, контроль.

13. Економічна політика в перехідній економіці

Поняття перехідної, емерджентної, трансформаційної економіки. Сутність та закономірності перехідної економіки.

Політика держави в перехідній економіці: роздержавлення, приватизація,

демонополізація, лібералізація.

Способи та методи приватизації державної власності.

14. Грошова (монетарна) політика

Основні поняття грошової системи: грошова маса, грошові агрегати, швидкість обігу грошей.

Суб'єкти попиту на гроші та вплив на їх мотивації. Суб'єкти пропозиції грошей, мотивація їхньої діяльності.

Грошово-кредитна політика, її мета та основні інструменти: обов'язкова ставка резервування, облікова ставка, операції на відкритому ринку.

Антиінфляційна політика, її сутність та способи здійснення.

Необхідність грошових реформ, їх види та механізми проведення.

15. Кредитно-банківська політика

Поняття, функції та структура кредитно-банківської системи.

Роль та функції центрального банку країни та особливості його політики.

Банки та їх діяльність.

Регулювання діяльності кредитно-фінансових інститутів (кредитні спілки, ломбарди, страхові організації).

16. Фінансова політика

Поняття фінансової системи та її основні елементи.

Централізовані фонди держави та механізми їх регулювання.

Сутність та мета державного фінансування. Державні замовлення.

17. Бюджетно-податкова (фіскальна) політика

Сутність, мета та рівні фіскальної політики.

Поняття державного бюджету, його структура та баланс. Джерела формування доходів державного бюджету. Роль державних видатків та напрями їх використання. Дефіцит бюджету. Способи збалансування державного бюджету.

Особливості податкової політики: види податків, податкові інституції. Крива Лаффера.

Необхідність проведення реформ податкової політики.

18. Політика управління державним боргом

Поняття державного боргу, його види та причини виникнення.

Соціально-економічні наслідки державного боргу.

Способи управління державним боргом. Рефінансування. Поняття реструктуризації боргових зобов'язань. Дефолт.

19. Інвестиційна політика

Сутність інвестицій, їх види та джерела формування. Формування сприятливого інвестиційного клімату країни.

Інноваційно-інвестиційна політика держави. Сутність, особливості та способи здійснення.

Політика залучення іноземних інвестицій.

Державне регулювання розвитку цифрової економіки.

20. Економічна безпека держави

Поняття національної економічної безпеки. Критерії безпечного розвитку економіки. Основі цілі економічної безпеки.

Тіньова економіка, її структура та функції. Державні способи подолання тіньової економіки.

Соціально-економічні способи декриміналізації економіки.

21. Відтворювальна політика держави

Поняття відтворювання та галузевої структури економіки.

Сутність промислової політики.

Сутність аграрної політики. Способи здійснення політики продовольчої безпеки.

Антициклічна та антикризова політика. Кризи реальної економіки та їх фази. Інструменти попередження кризи та керування циклічністю розвитку.

22. Соціальна політика

Мета, напрями, сфери та критерії соціальної політики. Інструменти соціальної політики.

Політика зайнятості. Політика регулювання доходів. Боротьба з бідністю.

Політика в галузі житлового-комунального господарства.

23. Зовнішньоекономічна політика

Сутність, види та інструменти зовнішньоторговельної політики.

Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.

Міжнародна міграція робочої сили. Інструменти міграційної політики держави.

Поняття та стадії інтеграції. Інтеграційна політика держави.

Геополітична стратегія держави.

24. Валютна політика

Валютний ринок. Поняття механізмів встановлення валютного курсу. Валютний паритет. Співвідношення номінального та реального валютного курсу.

Політика гнучкого та фіксованого валютного курсу: зміст та критерії ефективності.

Взаємодія держави з міжнародними фінансовими та кредитними установами.